Úvod

V polovině osmdesátých let jsem se rozhodoval, jakým směrem zaměřím svoji badatelskou činnost. Chtěl jsem najít téma, které bude souviset s mým výukovým oborem - římským právem, které jsem přednášel na brněnské právnické fakultě a rovněž vyjde vstříc mému přání zabývat se moravskou právní historií. Po různých tápáních v oblasti recepce římského práva na našem území mě zaujala problematika práva moravských vinohradních hor, která ideálně splňovala mé požadavky. Bylo to téma pozdního antického světa přesahujícího do středověku a novověku. Současně moravské vinohradnictví nezaměnitelným způsobem formovalo národního ducha mé země.

V letech 1986-1989 jsem se zaměřil na excerpci pramenů horenského práva. Když jsem jako student sledoval prof. Jaroslava Pošváře, jak dlouhé hodiny v badatelně v Moravském zemském archivu trávil studiem archiválií kartonu W 210, vůbec mě nenapadlo, že jednou budu pokračovat v jeho práci vysedáváním nad tímto kartonem. První léta jsem musel dlouhé hodiny opisovat jednotlivé horenské řády. Při možnostech dnešní reprodukční techniky lituji, kolik času jsem musel promarnit v badatelnách našich archivů. Administrativní opatření zabraňovaly jakékoliv ulehčení práce a já pro rozlišení redakcí jednotlivých horenských řadů jsem potřeboval jejich doslovné znění.

Taktéž jsem se snažil v tomto čase prostudovat potřebnou literaturu k tomuto tématu a navázat kontakty s badateli, kteří se zabývali stejnou nebo obdobnou problematikou. Starší zahraniční literaturu jsem měl možnost studovat díky Petru rytíři Chlumeckému, který ji jako ředitel opatřil pro archivní knihovnu Moravského zemského archivu. Daleko složitější byla situace se současnou zahraniční literaturou. K jejích přehledům, případně studiu, jsem se dostal díky nahodilým kontaktům s prof. Roswitem z Německa, prof. Vávrou z Moravy i svých studentů.

V letech 1989 až 1992 jsem hledal způsob traktování látky. Zavrhnul jsem utřídění látky prof. Pošvářem. V této době v hrubých rysech vznikla osnova práce. Volil jsem střední cestu. Chtěl jsem se vyhnout prvnímu extrému, že vytvořím systém, který pomine část právních ustanovení a přitom nebude mít pro řešení některých nastolených otázek oporu v pramenech. Za druhý extrém jsem považoval situaci, kdybych se pouze zabýval právními oblastmi, které považovali za důležité zakotvit tvůrci psaného práva. Nakonec jsem si položil otázku, čím se odlišují vinohradní hory od ostatního majetku. Odpověděl jsem si, že je to zakládací akt, horenské orgány, horenské svobody, emfyteuze

a právní úprava práce ve vinohradní hoře. Utřídění látky se v jednotlivostech stále proměňovalo, ale základní kostra práce zůstala stejná.

Do těchto let spadá první verze této práce. Také pro tu práci rok 1989 znamenal určitý předěl. Politická činnost mě stále více odváděla od práce. Nejprve jsem pracoval jako expert politického subjektu bojujícího za samosprávu Moravskoslezské země. Tato činnost mě vtáhla do politického dění. V roce 1992 jsem byl zvolen poslancem a jen jsem prošel vstupním vestibulem parlamentní budovy již na mě čekala práce na ústavě. Byl jsem zvolen svým politickým klubem do ústavní komise a zavalilo mě množství práce v ústavněprávním výboru. Pro Moravu neblahé rozbití Československa znamenalo nástup centralistických sil a odsunulo politický program Hnutí za samosprávnou demokracii - Společnost pro Moravu a Slezsko na vedlejší kolej. V této době jsem se však věnoval politické publicistice a pracoval jsem na rozsáhlém kompendiu o moravských panovnících ze 7. a 14. století.

Rok 1996 předznamenal další můj další osud. Neúspěšně jsem kandidoval ve volbách do Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu ČR. Podařilo se mi však i při enormním vypětí připravit rukopis knihy „Moravští panovnící", který vyšel v roce 1997. Za všechno jsem platil tvrdou měnou, což bylo vlastní zdraví.

V roce 1997 jsem se znovu vrátil k rukopisu z roku 1992, začal jsem ho redigovat a přepisovat do počítače. Časový odstup měl výhodu, že jsem se na práci díval cizíma očima, což umožňovalo lépe vidět nedostatky práce. Mělo to však také svoji nevýhodu, neboť každá práce leží v průsečíku času, mezitím vyšla řada prací a také se změnil můj náhled na mnoho problémů. V podstatě jsem začal pracovat na nové práci. Ta začala od excerpce pramenů a končila novým zpracováním látky. Měl jsem možnost pokračovat v excerpci pramenů v moravských okresních archivech. Bohužel jen částečně se mi podařilo do práce zapojit literaturu, která mezitím vyšla. Bylo to tím, že v krátkém časovém úseku se mi nepodařilo získat všechnu literaturu a neměl jsem dostatek času na klidné studium. Dále jsem pokračoval v politické činnosti, zejména jako zastupitel města Brna, a musel si také zajistit zdroj obživy.K tomu jsem se angažoval v kulturních aktivitách a učil na moravských právnických fakultách. V tomto směru cítím určitý deficit této práce. Závěrečná fáze v přípravě této publikace spadá do let 1997- 2003. V této době mi scházel čas a soustředění na práci. V roce 2004 jsem práci z počítače vytiskl a nechal svázat papírovou vazbou. Práci jsem poskytl mladším badatelům, kteří mě kontaktovali. Na Slovensku se jednalo o Michala Franka, který zpracoval Dějiny vinohradního práva na západním Slovensku. Na Moravě se jednalo o Martina Markla,

Zdeňka Vostrého a Miroslava Havlíka se kterými jsem čas od času se setkával u dobrého vína a diskutovali jsme o svých badatelských výsledcích. V roce 2016 jsem se připojil ke grantu DG16P02R017 „Vinohradnictví a vinařství pro zachování a obnovu kulturní identity vinařských regionů na Moravě." Díky tomuto grantu jsem získal časový prostor, abych práci přepracoval a mohl ji odpovídajícím způsobem publikovat. Pouze jsem vypustil třetí část týkající se vinohradnictví a vinohradů jednotlivých lokalit, neboť mezi tím vyšlo větší množství přehledů o vinohradnictví na Moravě. Pouze na tento díl pro domo v poznámkovém aparátu odkazuji.

I když jsem leccos mohl ještě dopracovat či více promyslet, odevzdávám tuto práci po práci Chlumeckého a Pošváře s neskromným přáním, aby se stala novým fundamentem moravského horenského práva. Doufám, že vyvolá zájem badatelů, aby rozpracovali a případně opravili mé závěry a tímto připravili novou pramennou i myšlenkovou bázi pro komplexní práci. Vše, co jsem činil, bylo v naději, že Moravané jako jiní Evropané jsou schopni si udržet svoji identitu a přes všechny tlaky světově řízené společnosti budou moci promluvit do své budoucnosti.

V Brně 5. srpna 2019 *Jiří L. Bílý*